

УДК 351:620.92

Чикор О.В., аспірант

Науковий керівник: Герасимчук З.В., д.е.н., професор

Луцький національний технічний університет

МІСЦЕ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ У ПІДВИЩЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ

У статті визначено основні засади державної політики у сфері альтернативних джерел енергії. Виділено лабіринт конкурентоспроможності регіону та визначено поняття міжнародна конкурентоспроможність. У статті наголошено місце альтернативної енергетики у підвищенні конкурентоспроможності регіонів.

Ключові слова: конкурентоспроможність регіону, альтернативні джерела енергії, принципи державної політики, місце альтернативних джерел енергії.

Chikor O.

PLACE OF ALTERNATIVE ENERGY IN IMPROVING REGIONAL COMPETITIVENESS

The article outlines the basic principles of state policy in the field of alternative energy sources. The maze of region competitiveness is highlighted and the concept international competitiveness is defined. The article stresses the place of alternative energy in crowding of regions' competitiveness.

Key words: the competitiveness of the region, alternative energy sources, principles of state policy, the place of alternative energy sources.

Икор Е.В.

МЕСТО АЛЬТЕРНАТИВНОЙ ЭНЕРГЕТИКИ В ПОВЫШЕНИИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕГИОНОВ

В статье определены основные принципы государственной политики в сфере альтернативных источников энергии. Выделено лабиринт конкурентоспособности региона и определены понятия международная конкурентоспособность. В статье отмечено место альтернативной энергетики в повышении конкурентоспособности регионов.

Ключевые слова: конкурентоспособность региона, альтернативные источники энергии, принципы государственной политики, место альтернативных источников энергии.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливим науковим та практичним завданням.
Конкурентоспроможність є одним з основних понять, яке активно

Чикор О.В.

використовується в теорії та практиці економічного аналізу, виступає багатоаспектним поняттям, що в перекладі з латинської мови означає суперництво, боротьбу за досягнення найкращих результатів.

Аналіз останніх досліджень у яких започатковано вирішення проблеми. На сьогодні науковцями розроблено ряд підходів щодо формування та реалізації регіональної політики підвищення конкурентоспроможності регіонів держави. Вагомий внесок у розвиток даної проблематики внесли такі науковці як Г.Азоев, Л.Антонюк, В.Безугла, П.Беленький, Я.Жаліло, Б.Кваснюк, М.Портер, А.Юданов, Ф.Фатхутдінов, О.Шнипко та ряд інших.

Італійський дослідник І.Бегг також вважає, що індикаторами конкурентоспроможності регіону є продуктивність та зайнятість, а якість життя місцевого населення - її неодмінною характеристикою [5]. Основними факторами регіональної конкурентоспроможності, за Беггом, виступають зміни у співвідношенні секторів економічної діяльності та «макрое вплив» на регіон, характеристики локальних компаній, бізнес-середовище та здатність до інновацій. Результати своїх досліджень І.Бегг узагальнює у вигляді «лабіринту» регіональної конкурентоспроможності (рис.1).

Однак, незважаючи на вагоме значення фактора продуктивності праці, при розробці локальних конкурентних стратегій необхідно також враховувати інституціональну та ринкову структуру регіону. Так, професор Р.Мартін стверджує, що «регіональна конкурентоспроможність – це здатність регіональної економічної системи оптимізувати локальні ресурси для того, щоб успішно конкурувати на національному та міжнародному ринках та адекватно й оперативно реагувати на зміни, що відбуваються на цих ринках» [2, с.2-3].

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На основі вищесказаного можна зробити висновок, що міжнародна конкурентоспроможність регіону – це здатність регіону в умовах зовнішньої конкуренції на основі ефективного використання традиційних та створення унікальних ресурсів локального розвитку стимулювати підвищення продуктивності виробництва та рівня життя місцевого населення у довгостроковій перспективі. Так, Законом України «Про альтернативні джерела енергії» [6] визначаються основні засади (принципи) державної політики у сфері альтернативних джерел енергії, до яких відносяться наступні:

- принцип нарощування обсягів виробництва та споживання енергії, виробленої з альтернативних джерел, з метою економного витрачання традиційних паливно-енергетичних ресурсів та зменшення залежності України від їх імпорту шляхом реструктуризації виробництва і раціонального споживання енергії за рахунок збільшення частки енергії, виробленої з альтернативних джерел. Згідно з положеннями Енергетичної стратегії, частка альтернативних джерел енергії в загальному паливно-енергетичному балансі має зрости до 19 % у 2030 році [7].

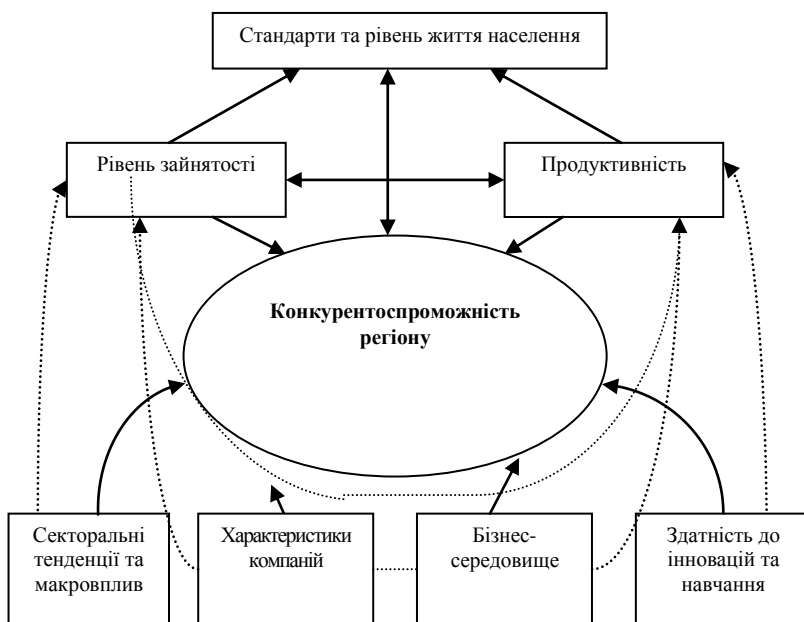

Рис.1 «Лабіринт» конкурентоспроможності регіону [5,с.15]

Що стосується України, використання альтернативних джерел енергії є важливим як в національному, так і міжнародному масштабі - з точки зору реакції на глобальні кліматичні зміни та покращення енергетичної безпеки в Європі.

- принцип додержання екологічної безпеки за рахунок зменшення негативного впливу на стан довкілля при створенні та експлуатації об'єктів альтернативної енергетики, також при передачі, транспортуванні, постачанні, зберіганні та споживанні енергії,

виробленої з альтернативних джерел;

- принцип додержання безпеки технологічних процесів з метою охорони здоров'я людини на об'єктах альтернативної енергетики на всіх етапах виробництва, а також при передачі, транспортуванні, постачанні, зберіганні та споживанні енергії, виробленої з альтернативних джерел.

- принцип науково-технічного забезпечення розвитку альтернативної енергетики, популяризації та впровадження науково-технічних досягнень у цій сфері, підготовка відповідних фахівців у вищих та середніх навчальних закладах;

- принцип додержання законодавства всіма суб'єктами відносин, пов'язаних з виробництвом, збереженням, транспортуванням, постачанням, передачею і споживанням енергії, виробленої з альтернативних джерел, що відображає принцип законності у сфері альтернативної енергетики;

- принцип додержання умов раціонального споживання та економії енергії, виробленої з альтернативних джерел, що передбачає провадження енергоефективної політики та політики енергозбереження при експлуатації об'єктів альтернативної енергетики;

- принцип залучення вітчизняних та іноземних інвестицій, а також підтримка підприємництва у сфері альтернативних джерел енергії, в тому числі шляхом розробки і здійснення загальнодержавних і місцевих програм розвитку альтернативної енергетики.

Безперечно, управління у сфері альтернативних джерел енергії, як і управління у будь-якій іншій сфері суспільного життя, повинно здійснюватись на основі загальних принципів:

- демократизму, застосування якого в управлінні альтернативною енергетикою означає, що розвиток цієї сфери енергетики є проявом задоволення інтересів усіх чи більшості громадян. По суті, органи держави лише втілюють в життя ту енергетичну політику, яка схвалюється народними масами;

- гласності, яка забезпечує вільний доступ громадян до інформації про діяльність органів державного управління у сфері альтернативної енергетики. Проявами цього принципу є відкритість і прозорість діяльності державних органів (посадових осіб) у здійсненні їх повноважень, суттєва роль засобів масової інформації в оприлюдненні державних управлінських рішень тощо;

- принцип участі громадян у державному управлінні у сфері

альтернативної енергетики гарантує закріплену Конституцією можливість громадян брати участь в управлінні державними справами, а також рівне право на державну службу чи службу в органах місцевого самоврядування;

- принцип відповідальності держави перед людиною за свою діяльність у сфері альтернативної енергетики зводиться до необхідності оприлюднення результатів роботи органів управління у сфері виробництва.

Освоєння нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії (НВДЕ) слід розглядати як важливий фактор підвищення рівня енергетичної безпеки та зниження антропогенного впливу енергетики на довкілля. Масштабне використання потенціалу НВДЕ в Україні має не тільки внутрішнє, а й значне міжнародне значення як вагомий чинник протидії глобальним змінам клімату планети, покращення загального стану енергетичної безпеки Європи. Тому шляхи та напрями стратегічного розвитку НВДЕ в країні повинні сприяти солідарним зусиллям Європейської спільноти у галузі енергетики та відповідати основним принципам Зеленої книги «Європейська стратегія сталої, конкурентоздатної та безпечної енергетики» (Брюссель, 8.3.2006. СОМ (2006) 105).

В Україні частка відновлюваних джерел енергії у власному енергопостачанні є незначною, але Енергетична стратегія до 2030 р. прогнозує, що вона зростатиме. Найбільш поширене використання джерел відновлюваної енергії в гідроенергетиці та в опалювальних котельнях, що працюють на біомасі. В Україні розроблено технології відновлюваної енергії, але їхня якість та надійність потребують удосконалення.

Основними проблемами, що перешкоджають збільшенню використання відновлюваних джерел енергії є цінова конкурентоспроможність і фінансування технологій та проектів. Існуючі субсидії для традиційних джерел енергії та інші викривлення ринкових механізмів збільшують ці проблеми. В Україні запроваджено низку стимулів для розширення виробництва та використання відновлюваних джерел енергії, але більша їх частина ще має бути впроваджена.

На рисунку 2 зображено місце альтернативних джерел енергії у підвищенні конкурентоспроможності регіонів України. З рисунку 2 видно, що саме альтернативні джерела енергії дадуть змогу не тільки зменшити вартість електроенергії, покращити екологічну ситуацію,

але й підвищити конкурентоспроможність регіонів України.

Технічно досяжний річний енергетичний потенціал НВДЕ України в перерахунку на умовне паливо становить біля 79 млн т у.п. Економічно досяжний потенціал цих джерел за базовим сценарієм складає 57,7 млн т у.п., в тому числі відновлювальних природних джерел енергії - 35,5 млн т у.п., позабалансових (нетрадиційних) - 22,2 млн т у.п.

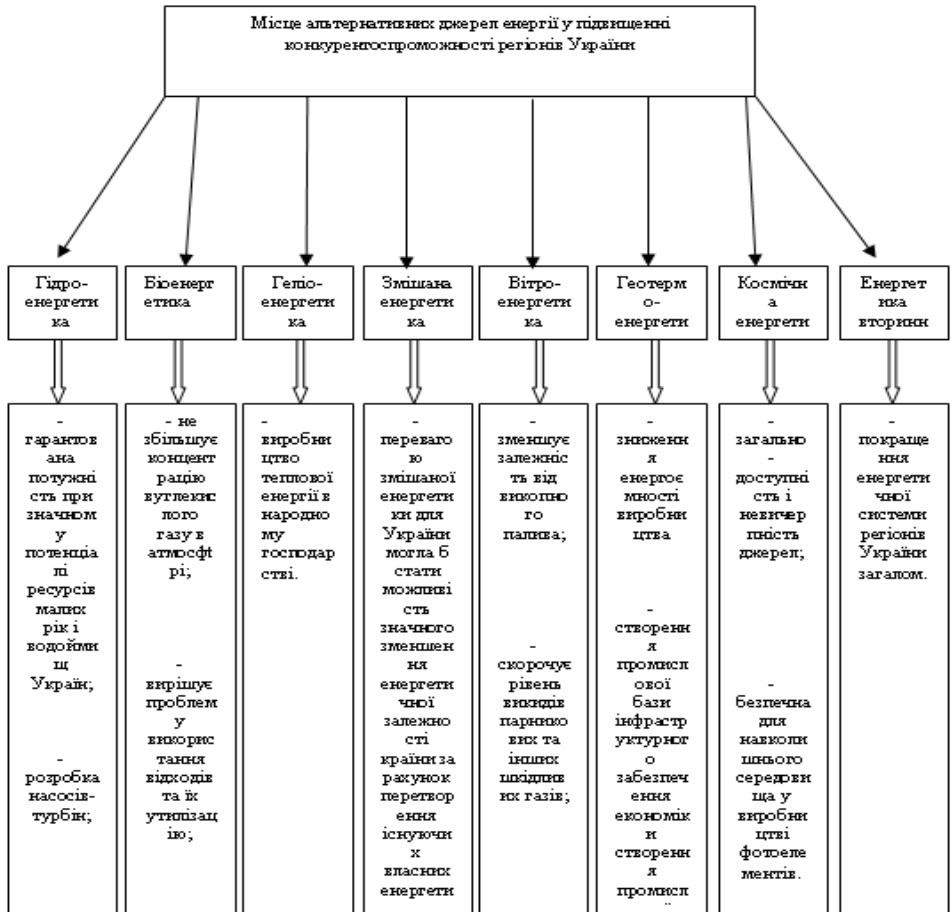

Рисунок 2. Місце альтернативних джерел енергії у підвищенні конкурентоспроможності регіонів України
Складено автором на основі 12,13 джерел

На даний час цей потенціал використовується недостатньо. Частка НВДЕ в енергетичному балансі країни становить 7,2% (6,4% - позабалансові джерела енергії; 0,8% - відновлювальні джерела енергії).

В Україні використовується в основному біомаса, що пропонує цікаві можливості для українського сільського та лісового господарства; інші технології відновлюваної енергії перебувають на стадії науково-дослідних і дослідницько-конструкторських робіт (НДДКР), і їхня частка у структурі постачання енергії є незначною.

Біоенергія є, напевно, найбільш перспективним відновлюваним джерелом енергії в Україні. У 2012 р. використання деревини, відходів деревообробки та відходів сільського господарства (солома, стебла і початки кукурудзи, стебла та шкаралупа соняшника) для виробництва енергії становило еквівалент 8,1 ТВт·год/рік (Гелетуха та ін., 2005).

Більша частина існуючих установок для біомаси призначені для виробництва теплоенергії. Розглядаються додаткові проекти для біогазової енергогенерації, а також для спалювання соломи та деревини для комбінованого виробництва теплової та електричної енергії (когенерації). Виробництво теплоенергії, скоріше за все, залишиться ключовим для використання біомаси. Україна має різні джерела біомаси, в тому числі відходи сільського господарства, цільове виробництво енергетичних сільськогосподарських культур.

Висновки. Отже, широкомасштабне впровадження альтернативних джерел енергії в Україні дозволить зробити суттєвий крок у зменшенні енергетичної залежності країни, охороні довкілля та створенні умов для входження країни до європейської спільноти.

1. Porter M., Ketels C.H.M. UK Competitiveness: Moving to the Next Stage. –DTI Economics Paper 3. – London: Department of Trade and Industry. – 2003.
2. A Study on the Factors of Regional Competitiveness. A draft final report for The European Commission Directorate-General Regional Policy.
3. Camagni R. On the concept of Territorial Competitiveness: Sound or Misleading? – Urban Studies. – Vol.39. – No13. – 2002. – p.2395-2411.
4. Cellini R, Soci A. Pop competitiveness. – Banca Nazionale del Lavoro. – Quarterly Review. – LV 220. – p.71-101.
5. Begg I. Cities and competitiveness. – Urban Studies. – Vol.36. – 1999. – p.795-809
6. Закон України «Про альтернативні джерела енергії» від 20.02.2003 р. No 555-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — No 24. — Ст.155
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення енергетичної стратегії України на період до 2030 року» від 15.03.2006 р. No145-p. [Електронний ресурс]. — Режим доступу:<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=145%E0-2006-%F0>.

8. Ярош Антоній. Конкуреноспроможність регіонів та еволюція регіональної політики Європейського союзу / А. Ярош // Регіональна економіка : Науково - практичний журнал . – 01/2004 . – N1 . – С.188-193 .
9. Управление внешнеэкономической деятельностью: Учеб. пособие / Под общ. ред. А. И. Кредисова. — К.: Феникс, 1996. — 420 с.
10. Ермолов М.О. Чем отличается конкурентоспособность фирмы от конкурентоспособности товара/ М.О.Ермолов// Как продать ваш товар на рынке: Справочник.- М.: Мысль,1990.-С. 228-241.
11. Хруцький В.Є. Сучасний маркетинг / Хруцький В.Є., Корнеєва І.В., Автухова Е.Э. – М.: «Фінанси і статистика», 2004. – 461 с.
12. Бабієв Г.М., Дероган Д.В., Щокін А.Р. Перспективи впровадження нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії в Україні. // ЕЛЕКТРИЧНИЙ Журнал,- Запоріжжя: ВАТ "Гамма",1998 №1, - С.63-64.
13. Дероган Д.В., Щокін А.Р. Перспективи використання енергії та палива в Україні з нетрадиційних та відновлюваних джерел.//Бюл. "Новітні технології в сфері нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії", Київ: АТ "Укренергозбереження",1999.- №2, - С.30-38.